

Ellex Raidla Advokaadibüroo OÜ

Roosikrantsi 2, Tallinn
EE-10119, Estonia
T. +372 640 7170
contact@ellex.ee
www.ellex.ee

Reg. 10344152
VAT EE100101799

Jüri Raidla

T. +372 640 7170
jyri.raidla@ellex.ee

MEMORANDUM

Kellele: Tallinna Tehnikaülikooli kuratoorium Tallinna Tehnikaülikool

Kellelt: Jüri Raidla, vandeadvokaat

Kuupäev: 27. märts 2019

Teema: **Tallinna Tehnikaülikooli lühinime, uue kaubamärgi ja sümboolika avalikkuse ette toomise õiguspärasus**

Käesolev memorandum („**Memorandum**“) on koostatud Ellex Raidla advokaadibüroo („**Advokaadibüroo**“) poolt vastavalt Tallinna Tehnikaülikooli kuratooriumi („**Klient**“) esimehe Gunnar Okk'i antud ülesandele analüüsida ülikooli juhtorganite tegevuse õiguspärasust 2018. aastal ülikooli lühinime, uue kaubamärgi ja sümboolika avalikkuse ette toomisel.

1. ASJAOLUD

Memorandumi koostamisel oleme lähtunud järgmistest asjaoludest ja meile esitatud dokumentidest:

- 1.1. Tallinna Tehnikaülikooli kuratooriumi („**kuratoorium**“) 15. juuni 2018. aasta koosolekul informeeriti kuratooriumi Tallinna Tehnikaülikooli lühinime TalTech ja selle visuaalse kuvandi lantsseerimise kavatsusest seoses ülikooli juubeliga. Kuratoorium võttis nimetatud informatsiooni teadmiseks. Vastuväiteid ei esitatud.
- 1.2. Veel enne kuratooriumi 15. juuni 2018. aasta koosolekut toimus mitmeid ettevalmistavaid arutelusid ülikooli sees. Neist aruteludest tõukuvalt esitati ülikooli lühinime kasutuselevõtu idee ja ettepanek ka ülikooli juubeli nõukojale koosseisus Arto Aas (vilistlane), Väino Kaldoja (vilistlane, vilistlaskogu esimees, kuratooriumi liige), Eiki Nestor (vilistlane), Gunnar Okk (vilistlane, kuratooriumi esimees). Nõukoda kogunes koosolekule 10. mail 2018 ja võttis ettepaneku teadmiseks. Vastuväiteid ei esitatud. Kuna nõukoda oli moodustatud erinevate valdkondade esindajatest, andis nõukoja positiivne suhtumine ülikooli juhtorganitele täiendava motivatsiooni seoses lühinime kasutusele võtmise ideega.
- 1.3. Eelnevates punktides 1.1. ja 1.2 osundatust lähtudes valmistati ette ülikooli juubeliürituste materjalid. Ülikooli uus lühinimi TalTech toodi avalikkuse ette 17. septembril 2018. Muu hulgas vahetati ülikoolis infoviidad, mida tulnuks nii või teisiti vahetada seoses 2017. aasta

struktuurireformist tulenenud muudatustega, ja teadetetahvlid. Loodi senisele ülikooli veebiaadressile paralleelne veebiaadress ning paralleelsed e-posti aadressid. Välja vahetati ka osa kirjalplanke, aukiri, esitluste põhjad ja logod. Advokaadibüroole teadaolevalt ei muudetud varasemaid kirjalplanke ega aukirju, vaid vastavad uued põhjad võeti kasutusele siis, kui vanad plangid ja aukirjad olid otsa lõppenud.

- 1.4. Uue lühinime kasutuselevõtmisega seoses tehtud muudatused ei puudutanud ülikooli sümboolikat, mis on reguleeritud Tallinna Tehnikaülikooli nõukogu 20. juuni 2017. aasta määrusega nr 11 kehtestatud „Tunnustamise ja sümboolika eeskirjas“¹ („TSE“). See tähendab, et muudatused ei puudutanud ülikooli kaubamärki, ülikooli lippu, tunnuslauset „Mente et manu“, rektori ametiraha, dekaani ametiraha, teklit ega teenetemedalit.
- 1.5. 19. oktoobril 2018. aastal toimus kuratooriumi koosolek, kus kuratoorium otsustas Tallinna Tehnikaülikooli nõukogu („nõukogu“) ettepanekul muuta määrusega nr 1 Tallinna Tehnikaülikooli põhikirja ülikooli lühinime puudutavas osas. Ühtlasi volitas kuratoorium sama määrusega ülikooli rektorit korraldama uue lühinime kasutuselevõtmine aasta jooksul, s.o. oktoobriks 2019.
- 1.6. 22. jaanuaril 2019 toimus nõukogu koosolek, kus kiideti heaks TSE muutmise ettepanek, mille kohaselt sai Tallinna Tehnikaülikooli uueks kaubamärgiks TalTech. TSE tervikteksti pealdise kohaselt jõustus muudatus 2. veebruaril 2019.
- 1.7. Enne TalTech kaubamärgile üleminekut toimus ülikoolis arutelu, näiteks teaduskondade kohtumistel ja üliõpilasesinduse poolt. Arutelude käigus on esitatud ettepanekuid ja antud tagasisidet. Liikmeskonna tagasiside põhjal on uue kavandatava stiiliraamatu elementidega tehtud edasist tööd.
- 1.8. Nõukogu 22. jaanuari 2019 koosolekul otsustati, et ülikooli uue stiiliraamatu kavand läbib laiema arutelu liikmeskonnas ja kinnitatakse rektori poolt pärast nõukogu arvamuse ärakuulamist. Vastavad arutelud toimuvad 2019. aasta kevadperioodil ning nende läbiviijaks ja ettepanekute koondajaks on ülikooli turundus- ja kommunikatsioonitalitus. Tallinna Tehnikaülikooli senine kaubamärk kehtib edasi seni, kuni ta on kasutusel. Üleminek uuele TalTech kaubamärgile toimub järk-järgult.
- 1.9. Advokaadibüroole teadaolevalt on Tallinna Tehnikaülikooli kuratoorium saanud kaks pöördumist seoses ülikooli uue lühinime, kaubamärgi ja sümboolika ajakohastamise ning sellega seotud tegevustega, kus nimetatud tegevuste õiguspärasus on küsimuse alla seatud. Advokaadibüroole on esitatud tutvumiseks Tallinna Tehnikaülikooli kuratooriumile 14. detsembril 2018 ja 6. veebruaril 2019 esitatud pöördumised, mis puudutavad ülikooli uue lühinime, kaubamärgi ja sümboolika ajakohastamise ning sellega seotud tegevuste õiguspärasuse küsimusi.² Kuratoorium on otsustanud käsitleda antud teematikat ja kujundada oma seisukoht koosolekul 2019. aasta aprillikuus.

2. KÜSIMUSED

Arvestades punktis 1 nimetatud asjaolusid, on Klient palunud analüüsida ülikooli juhtorganite tegevuse õiguspärasust ülikooli uue lühinime, kaubamärgi ja sümboolika avalikkuse ette toomisel.

¹ Tunnustamise ja sümboolika eeskiri. Jõustunud 20. juunil 2017, viimati muudetud Tallinna Tehnikaülikooli nõukogu 22. jaanuari 2019 määrusega nr 1, muudatus on TSE tervikteksti pealdise kohaselt jõustunud 06.02.2019.

² Advokaadibüroo ei ole iseseisvalt kontrollinud Memorandum punktides 1.1-1.4 ja 1.7-1.8 nimetatud asjaolusid. Memorandum koostamisel on lähtutud eeldusest, et nimetatud asjaolud vastavad tegelikkusele.

3. JÄRELDUSED

Allpool punktis 4 sisalduva analüüsi tulemusena oleme jõudnud järgmistele järeldustele:

- 3.1. Lühinime TalTech avalikkuse ette toomine 17. septembril 2018 ei rikkunud Advokaadibüroo hinnangul ülikooli põhikirja, TTÜKS-i ega muud õigusakti. Põhikiri, TTÜKS ega muu õigusakt ei reguleerinud varasemalt ülikooli ametlikku lühinime. Samuti ei asendanud lühinimi TalTech ülikooli ametlikku nime(tust)³ Tallinna Tehnikaülikool ega põhikirjas sätestatud ingliskeelset nime(tust) Tallinn University of Technology. Seejuures on võimalik eesti keele reegleid arvestades ka täna nimetada Tallinna Tehnikaülikooli lühendatult TTÜ-ks ehk ka see tähistus on jätkuvalt kasutusel. Inglise keeles võib jätkuvalt kasutada lühendit TUT.
- 3.2. Lühinimi TalTech võeti kasutusele ülikooli rahvusvahelise tuntuse ja konkurentsivõime suurendamiseks, sealhulgas paremaks eristumiseks Eesti ja teiste Balti riikide ülikoolidest, ning ülikooli arendamiseks. Seetõttu võib sellist tegevust pidada rektori pädevusvaldkonda kuuluvaks. Siinjuures on kohane analoogia korras viidata TTÜKS §-le 6 lg 5, mille kohaselt, kui seadusega ülikooli pädevusse antud küsimuse puhul ei ole pädevat organit määratud ning kuratoorium ei otsusta seda lahendada ise või anda lahendamiseks nõukogule, kuulub küsimus rektori pädevusse. Ühtlasi teavitati ülikooli kuratooriumi lühinime kasutuselevõtmise kavatsusest juba 2018. aasta juunikuus. Kuratoorium ei esitanud lühinime kasutuselevõtmisele vastuväiteid. Sellise lühinime, mida ei olnud põhikirjas sätestatud, kasutamine paralleelselt nimedega, mis olid põhikirjas sätestatud, tekitas küll vääriti mõistmise võimaluse, kuid mitte õigusvastase olukorra. Samaselt on ka varem kasutatud ülikooli tähistamiseks erinevaid lühendeid, näiteks TUT, Tallinn Tech, iTUT jmt. Praeguseks on lühinimi TalTech kui ülikooli ametlik lühinimi sätestatud põhikirja § 1 lõikes 1 ning sellega on ka vääriti mõistmise võimalused kõrvaldatud. Advokaadibüroo juhib tähelepanu, et kuna põhikiri reguleerib nüüdseks ülikooli ametlikku lühinime, võib edaspidi osutada küsitavaks ülikooli tähistamiseks muude lühendite kui TTÜ ja TUT kasutamise õiguspärasus, rääkimata otstarbekusest.
- 3.3. Koos ülikooli uue lühinime tutvustamisega toodi avalikkuse ette ka lühinime visuaalne kujutis. Kaubamärgiseaduse § 3 järgi on kaubamärk tähis, millega on võimalik eristada ühe isiku kaupa või teenust teise isiku samaliigilisest kaubast või teenusest. Lühinime TalTech visuaalne kujutis vastab eelduslikult sellele määratlusele. Tuvastamisel, kas lühinime TalTech visuaalset kujutist tuli käsitada ülikooli uue kaubamärgina juba enne nõukogu 22. jaanuari 2019 koosolekut ja TSE muudatuse jõustumist 2. veebruaril 2019, on oluline hinnata, kuidas said kujutise tarbijad aru kujutise olemusest ja eesmärgist. Järelduste tegemisel on oluline, et lühinime TalTech visuaalne kujutis ei asendanud senist kaubamärki, vaid neid kasutati paralleelselt. Kujutise kasutamise eesmärk oli testida uue lühinime sobivust ja seda avalikkusele tutvustada. Ühtlasi oli TalTech kujutis selle avalikkuse ette toomise algusperioodil tundmatu ja ei pruukinud seetõttu täita Tallinna Tehnikaülikooli teenuste eristamise eesmärki, mis on kaubamärgi olemuslik tunnus vastavalt kaubamärgiseaduse §-le 3. Advokaadibüroole teadaolevalt kasutati TalTech visuaalset kujutist ka harvemini ja oluliselt väiksemas mahu kui varasemat ülikooli kaubamärki. Seetõttu on võimalik asuda seisukohale, et lühinime visuaalne kujutis ei olnud käsitatav ülikooli kaubamärgina enne 22. jaanuari 2019 nõukogu koosolekut ja TSE muudatuse jõustumist 2. veebruaril 2019, kui TalTech määrati ametlikult ülikooli uueks kaubamärgiks.
- 3.4. Ülikooli põhikirja § 9 p 10 järgi kinnitab ülikooli sümbolika nõukogu. Õigusaktid ei määratle ühemõtteliselt ja ammendavalt, mida tuleb lugeda ülikooli sümbolikaks. Ülikooli sümbolikaga seonduvat reguleerib üksnes TSE, milles sätestatu järgi on võimalik pidada ülikooli sümbolikaks ülikooli kaubamärki, ülikooli lippu, tunnuslauset „Mente et manu“, rektori ametiraha, dekaani ametiraha, kleit ja ka teenetemedalit. Kuna TSE kinnitatakse nõukogu poolt, saab järeldada, et

³ Tallinna Tehnikaülikooli dokumentatsioonis kasutatakse nii terminit „nimi“ kui ka terminit „nimetus“. Advokaadibüroo soovib edaspidi terminoloogiat ühtlustada ning kasutada terminit „nimi“.

nõukogu hinnangul on vaid TSE-s reguleeritud sümbolika selline ametlik ülikooli sümbolika, mis vajab nõukogupoolset kinnitamist. Advokaadibüroole teadaolevalt on senise ülikooli praktika järgi olnud muu ülikooli sümbolika kujundamine rektori pädevuses. Arvestades et peale kaubamärgi ei ole muud TSE-s reguleeritud sümbolikat muudetud, ei ole ülikooli lühinime ja selle visuaalse kujutise avalikuse ette toomisel rikutud ülikooli sümbolikaga seonduvaid reegleid.

4. ANALÜÜS

4.1. Lühinime TalTech kasutamine enne kuratooriumi ja nõukogu otsuseid

- 4.1.1. 17. septembril 2018 toodi Tallinna Tehnikaülikoolis avalikkuse ette lühinimi TalTech, mis kanti muu hulgas ülikooli erinevatele esindusmaterjalidele. Puudub vaidlus selles, et enne 17. septembril 2018 lühinime TalTech *de facto* kasutuselevõttu ei olnud selle kasutusele võtmise kohta tehtud ülikooli kuratooriumi ega nõukogu poolt ametlikku otsust. Samas oli lühinime avalikkusele tutvustamist arutatud kuratooriumi 15. juunil 2018 toimunud koosolekul. Vastuväiteid ei esitatud.
- 4.1.2. Veel enne kuratooriumi 15. juuni 2018. aasta koosolekut toimus mitmeid ettevalmistavaid arutelusid ülikooli sees. Neist aruteludest tõukuvat esitati ülikooli lühinime kasutuselevõtu idee ja ettepanek ka ülikooli juubeli nõukojale koosseisus Arto Aas (vilistlane), Väino Kaldoja (vilistlane, vilistlaskogu esimees, kuratooriumi liige), Eiki Nestor (vilistlane), Gunnar Okk (vilistlane, kuratooriumi esimees). Nõukoda kogunes koosolekule 10. mail 2018 ja võttis ettepaneku teadmiseks. Vastuväiteid ei esitatud. Kuna nõukoda oli moodustatud erinevate valdkondade esindajatest, andis nõukoja positiivne suhtumine ülikooli juhtorganitele täiendava motivatsiooni seoses lühinime kasutusele võtmise ideega.
- 4.1.3. Tallinna Tehnikaülikooli põhikirja⁴ ega Tallinna Tehnikaülikooli seadus („TTÜKS“) ei reguleeri, kellel on õigus kehtestada, muuta või kasutusele võtta ülikooli lühinime. Tallinna Tehnikaülikooli seadusest tuleneb, et reguleeritava avalik-õigusliku juriidilise isiku nimi on Tallinna Tehnikaülikool. Vastav nimi on sätestatud ka ülikooli põhikirja § 1 lõikes 1. Siinkohal on aga tegemist ülikooli täisnimega, mida lühinime kasutuselevõtmisega ei ole muudetud ega asendatud.
- 4.1.4. TTÜKS § 4 lg 1 järgi on ülikooli kuratoorium ülikooli kõrgeim juhtorgan, kes vastutab ülikooli arengu eest ja tagab ülikooli eesmärkide saavutamise. TTÜKS § 6 lg 1 järgi juhib ülikooli tegevust rektor. Rektor kannab vastutust ülikooli üldseisundi ja arengu ning rahaliste vahendite õiguspärase ja otstarbeka kasutamise eest ning teostab oma pädevuse piires kõrgeimat haldusvõimu.
- 4.1.5. Eelviidatud TTÜKS regulatsiooni järgi vastutavad paralleelselt nii ülikooli kuratoorium kui ka rektor ülikooli arengu eest. Advokaadibüroole teadaolevalt võeti lühinimi TalTech kasutusele muu hulgas selleks, et tõsta Tallinna Tehnikaülikooli rahvusvahelist tuntust ja konkurentsivõimet, sealhulgas suurendada ülikooli eristuvust teistest Eesti ja Balti riikide ülikoolidest, ajakohastada ülikooli ning anda ülikooli arengule uus impulss. Sellisel ülikooli arengu tagamise eesmärgil ja arvestades, et õigusaktid ei sätesta, kellel on õigus võtta kasutusele ülikooli lühinime, võiks lühinime kasutuselevõtmine olla ka rektori pädevuses. Siinjuures on kohane analoogia korras viidata TTÜKS §-le 6 lg 5, mille kohaselt, kui seadusega ülikooli pädevusse antud küsimuse puhul ei ole pädevat organit määratud

⁴ Tallinna Tehnikaülikooli põhikirja. Jõustunud 1. jaanuaril 2017, viimati muudetud Tallinna Tehnikaülikooli kuratooriumi 19. oktoobri 2018 määrusega nr 1 ja kinnitatud Tallinna Tehnikaülikooli kuratooriumi 19. detsembri 2018 otsusega nr 7 ning jõustunud vastavalt põhikirja tervikteksti pealdisele 22. detsembril 2018.

ning kuratoorium ei otsusta seda lahendada ise või anda lahendamiseks nõukogule, kuulub küsimus rektori pädevusse.

- 4.1.6. Lühinime *de facto* kasutuselevõtmine ei rikkunud konkreetseid TTÜKS ega ülikooli põhikirja sätteid ka seetõttu, et varasemalt ei olnud sätestatud Tallinna Tehnikaülikooli ametlikku lühinime. Ülikooli nimega seonduv oli ja on reguleeritud põhikirja § 1 lõikes 1.
- 4.1.7. Tallinna Tehnikaülikooli põhikirja varasema, enne kuratooriumi poolt 19. oktoobril 2018 põhikirja muutmist ja 19. detsembril 2019 muudatuse kinnitamist kehtinud redaktsiooni § 1 lg 1 sätestas: „Ülikooli täielik nimetus on Tallinna Tehnikaülikool, lühendatult TTÜ. Ülikooli ingliskeelne nimetus on Tallinn University of Technology.“
- 4.1.8. Ülikooli nõukogu esitas kuratooriumi 19. oktoobri 2018 koosolekule ettepaneku muuta ülikooli põhikirja ja sätestada põhikirjas ülikooli lühinimi TalTech. 19. oktoobri 2018 koosolekul võttis kuratoorium määrusega nr 1 vastu järgmise otsuse põhikirja muutmise kohta: „Tallinna Tehnikaülikooli põhikirja (võetud vastu kuratooriumi 21.10.2016 määrusega nr 1 ja kinnitatud kuratooriumi 21.12.2016 otsusega nr 9) § 1 lg 1 esimest lauset muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt: „Ülikooli täielik nimi on Tallinna Tehnikaülikool ja lühinimi TalTech.“ Ühtlasi kasutatakse Advokaadibüroole teadaolevalt praktikas jätkuvalt ingliskeelset nime Tallinn University of Technology.
- 4.1.9. Eelnevast tuleneb, et varasemalt ei olnud ülikooli põhikirjas reguleeritud ülikooli lühinime, vaid sätestatud oli ülikooli täielik nimi ja nimelühend. Nimelühend ja lühinimi on erinevad asjad. Nimelühendi puhul oli tegemist eesti keele reeglite järgi ülikooli nime valiktähtlühendiga, mis kirjutatakse nime puhul suurtähtedega. Olenemata asjaolust, et Tallinna Tehnikaülikooli nimelühendit ei ole praeguses põhikirjas sätestatud, on eelnimetatud eesti keele reeglite järgi praegu jätkuvalt korrektne kasutada Tallinna Tehnikaülikooli nime lühendamiseks ka valiktähtlühendit TTÜ, mis tuleneb ülikooli ametliku täisnime esitähedest.
- 4.1.10. Põhikirja muudatuse järgi on praegu kehtivas põhikirjas sätestatud ülikooli täielik nimi (nimetus) ja ametlik lühinimi TalTech. Advokaadibüroo hinnangul ei peaks samastama ülikooli täisnime nimelühendit ja ametlikku lühinime. Asjaolu, et nimelühendit ja lühinime on soovinud eristada ka ülikooli kuratoorium, kinnitab kuratooriumi 19. oktoobri 2018 määruse nr 1 § 2 lg 2, mille järgi „[k]ui ülikooli dokumentidel on kasutatud senist ülikooli nimelühendit TTÜ, siis loetakse, et see tähendab Tallinna Tehnikaülikooli.“
- 4.1.11. Ülikooli nimega seonduv on reguleeritud ülikooli põhikirjas. TTÜKS § 4 lg 4 p 1 järgi võtab kuratoorium vastu ülikooli põhikirja ja kinnitab selle, kui nõukogu ei ole kahe kuu jooksul põhikirja vastuvõtmisest arvates kasutanud vetoõigust. TTÜKS § 5 lg 3 p 1 järgi esitab nõukogu kuratooriumile vastuvõtmiseks ülikooli põhikirja eelnõu. Vastavalt TTÜKS § 5 lg 3 punktile 9 võib panna nõukogu kuratooriumi vastuvõetud põhikirjale ja selle muudatustele ühekordse edasilükkava veto.
- 4.1.12. Viidatud sätetest tuleneb, et ülikooli põhikirja muutmise pädevus on ülikooli kuratooriumil, see tähendab, et ka ülikooli nimega seonduva muutmise pädevus on kuratooriumil. Nõukogul on võimalik esitada põhikirja eelnõu, kuid tal puudub pädevus põhikirja muuta. Seega ei olnud vajalik küsida enne lühinime TalTech *de facto* kasutuselevõtmist nõukogu ametlikku otsust. Põhikirja muutmiseks esitas nõukogu kuratooriumile ettepaneku sätestada ülikooli põhikirjas ülikooli lühinimi TalTech. Kuratoorium võttis selle muudatuse vastu oma 19. oktoobri 2018 koosolekul. Kuna nõukogu ei kasutanud oma TTÜKS § 5 lg 3 punktis 9 sätestatud vetoõigust, kinnitas kuratoorium põhikirja muudatuse 19. detsembril 2018. Niisiis toimus ülikooli põhikirja muutmine õiguspäraselt.

- 4.1.13. Võib nõustuda, et põhikirjas sätestamata lühinime kasutamine paralleelselt põhikirjas sätestatud ülikooli täisnime ja nimelühendiga tekitas perioodil, mil lühinime TalTech ei olnud veel põhikirjas sätestatud, vääriti mõistmist võimaldava olukorra. Seetõttu oli korrektne sätestada lühinimi TalTech põhikirjas ülikooli ametliku lühinimena. Siiski ei olnud Advokaadibüroo hinnangul paralleelsete nimede kasutamise perioodil tegemist õigusvastase tegevusega, sest lühinime kui sellist ei olnud varasemalt õigusaktides sätestatud. Ühtlasi ei olnud ühelegi konkreetsele juhtorganile delegeeritud lühinimega seonduvate küsimuste otsustusõigust.
- 4.1.14. Advokaadibüroo hinnangul võis ametliku lühinime puudumine ja lühinime üle otsustamise pädevuse reguleerimata jätmine olla üks põhjuseid, miks alates 2010. aastast on Tallinna Tehnikaülikooli tähistamiseks kasutatud arvukalt erinevaid põhikirjas ja muudes dokumentides sätestamata sõna-, kujutis- ja kombineeritud märke, nagu näiteks TUT, iTUT, TTU, Tallinn Tech, iTUTech, TTU100 jt. Kuigi selliste erinevate tähistuste kasutamine ei ole olnud õigusvastane, on see tekitanud praktikas ebaselge olukorra. Praeguseks on läbi lühinime TalTech põhikirjas sätestamise võimalikud ebaselgused seoses lühinime TalTech kasutamisega kõrvaldatud. Arvestades aga, et nüüdseks on põhikirjas reguleeritud ülikooli lühinimi, võib osutada edaspidi küsitavaks ülikooli tähistamiseks muude lühendite (v.a TTÜ, mis on ülikooli täisnime nimelühend ja ka TUT, mis on ülikooli ingliskeelse nime lühend) kasutamise õiguspärasus. Seetõttu oleks Advokaadibüroo hinnangul mõistlik ja õigusselguse tagamiseks ka vajalik loobuda edaspidi muude kui põhikirjas sätestatud lühinime TalTech ning eesti- ja ingliskeelsete nimede lühendite TTÜ ja TUT kõrval paralleelselt teiste tähistuste kasutamisest.
- 4.1.15. Eelnevat arvesse võttes ei ole Advokaadibüroo hinnangul võimalik pidada lühinime TalTech avalikkuse ette toomist 17. septembril 2018 ülikooli põhikirja, TTÜKS-i ega muud õigusakti rikkuvaks. Põhikiri, TTÜKS ega muu õigusakt ei reguleerinud varasemalt ülikooli ametlikku lühinime. Samuti ei asendanud lühinimi TalTech ülikooli ametlikku nimetust Tallinna Tehnikaülikool ega põhikirjas sätestatud ingliskeelset nimetust Tallinn University of Technology. Seejuures on võimalik eesti keele reegleid arvestades ka täna nimetada Tallinna Tehnikaülikooli lühendatult TTÜ-ks ehk ka see nimetus on jätkuvalt kasutusel. Ühtlasi on erinevate lühinimede kasutamine Tallinna Tehnikaülikooli tähistamiseks olnud Tallinna Tehnikaülikooli senine läbiv praktika, mistõttu ei läinud uue lühinime tutvustamine vastuollu ka ülikooli senise tegevusega. Lühinimi TalTech võeti kasutusele ülikooli rahvusvahelise tuntuse ja konkurentsivõime suurendamiseks, sealhulgas ülikooli teistest Eesti ja Balti riikide ülikoolidest eristuvuse parandamiseks ning ülikooli arendamiseks, mistõttu võib pidada sellist tegevust ka rektori pädevusvaldkonda kuuluvaks. Siinkohal on paslik analoogia korras kohaldada TTÜKS § 6 lg 5 sätteid. Lisaks oli teavitatud ülikooli kuratooriumi lühinime kasutuselevõtmisest juba 2018. aasta juunikuus ning kuratoorium kui ülikooli põhikirja muutmiseks ja seega ülikooli nimega seonduva reguleerimiseks pädev organ ei esitanud lühinime kasutuselevõtmisele vastuväiteid.

4.2. Kaubamärgi TalTech kasutuselevõtmine enne nõukogu otsust ja kaubamärgi kasutamise praegune õiguspärasus

- 4.2.1. Koos lühinime TalTech avalikkuse ette toomisega 17. septembril 2018 toodi ühtlasi avalikkuse ette lühinime visuaalne kujutis koos teatud värvitoonidega, mis ei langenud kokku ülikooli seniste ametlike värvidega. Lühinime visuaalset kujutist on kasutatud näiteks kirjalpandidel, esitluste põhjadel, aukirjal jms. Advokaadibüroole teadaolevalt on ülikooli varasemad logod kehtestanud rektor ja neid on olnud mitu, sealhulgas TSE-s sätestatud ametliku kaubamärgi kujul, mis on saanud nõukogu otsuse alusel ülikooli ametlikuks kaubamärgiks.

- 4.2.2. Tallinna Tehnikaülikooli põhikirja § 9 p 10 järgi kinnitab nõukogu ülikooli sümboolika. Vastavalt TSE-s reguleeritule saab Tallinna Tehnikaülikooli ametlikuks sümboolikaks pidada ülikooli kaubamärki, ülikooli lippu, tunnuslauset „Mente et manu“, rektori ametiraha, dekaani ametiraha, teklit, teenetemedalit. Advokaadibüroole teadaolevalt ei ole faktiliselt muudetud ülikooli lippu, tunnuslauset, rektori ametiraha, dekaani ametiraha, teenetemedalit ega teklit.
- 4.2.3. Uue lühinime visuaalse kujutise kasutuselevõtmisega erinevatel ülikooli esitlusmaterjalidel tõusetub küsimus, kas kasutusele võeti ülikooli uus kaubamärk, mille kui ühe ülikooli ametlikest sümboolikatest oleks pidanud enne selle kasutuselevõtmist kinnitama põhikirja § 9 p 10 järgi nõukogu.
- 4.2.4. 22. jaanuaril 2019 toimunud nõukogu koosolekul muudeti TSE § 20, mille lõikes 1 sätestati: „*Ülikooli kaubamärk (varem ja edaspidi kaubamärk) on ülikooli lühinime TalTech tekstiline kujutis. Ülikooli kaubamärk moodustub silpidest „TAL“ ja „TECH“, mis on üksteise kohale joondatud, alustades vasakult.*“
- 4.2.5. TSE § 20 lg 1 varasem redaktsioon sätestas: „*Ülikooli kaubamärk (edaspidi kaubamärk) on ülikooli peahoone ees seisva Maire Morgen-Hääle kompositsiooni „Üliõpilased“ graafilise kujutis koos ülikooli nimetuse, kakskeelse nimetusega või nimetuse lühendiga.*“ Siit nähtub, et varasemalt ei kasutatud ülikooli kaubamärgina mitte eraldi Tallinna Tehnikaülikooli nimelühendit TTÜ, vaid kompositsiooni „Üliõpilased“ graafilist kujutist koos ülikooli nimetuse, kakskeelse nimetuse või nimetuse lühendiga.
- 4.2.6. Advokaadibüroole teadaolevalt on alates septembrist 2018 kasutatud varasemat ülikooli kaubamärki paralleelselt koos uue lühinime visuaalse kujutise kasutamisega. Seejuures on varasemat kaubamärki kasutatud sagedasemalt ja suuremas mahus kui uue lühinime visuaalset kujutist. Seega ei asendatud uue lühinime visuaalse kujutisega ülikooli kehtivat kaubamärki. Samuti puudus Advokaadibüroole teadaolevalt lühinime visuaalse kujutise avalikkuse ette toojatel tahtlus kasutada lühinime visuaalset kujutist enne nõukogu vastavat otsust ülikooli kaubamärgina. Advokaadibüroole teadaolevalt võeti 17. septembril 2018 lühinimi TalTech ja selle visuaalne kujutis kasutusele võimaliku lühinime ja võimaliku uue kaubamärgi sobivuse testimiseks, tutvustamiseks ja reklaamimiseks.
- 4.2.7. Kaubamärgiseaduse § 3 sätestab, et kaubamärk on tähis, millega on võimalik eristada ühe isiku kaupa või teenust teise isiku samaliigilisest kaubast või teenusest. Lühinime TalTech visuaalne kujutis vastab eelduslikult sellele määratlusele. Ühtlasi on 30. juunil 2018, s.o enne nõukogu poolt uue kaubamärgi kinnitamist, kuid samas pärast kuratooriumi teavitamist, antud sisse kaubamärgi TalTech registreerimise taotlus. Siit võiks olla võimalik kaudselt tuvastada lühinime kasutusele võtjate kavatsus käsitada uue lühinime visuaalset kujutist kaubamärgina enne nõukogu vastavat otsust. Nimetatud taotlust ei ole seni veel rahuldatud ega kaubamärki patendiameti poolt registreeritud. Samas omab kaubamärgi registreerimine tähtsust üksnes selles osas, kas kaubamärgi kasutajal on õigus õiguslikule kaitsele kaubamärgi rikkumise eest, mitte selles osas, kas üht või teist visuaalset kujutist on võimalik käsitada kaubamärgina.
- 4.2.8. Selleks, et tuvastada, kas lühinime TalTech visuaalset kujutist tuli käsitada ülikooli uue kaubamärgina juba enne nõukogu 22. jaanuari 2019 koosolekut, tuleb analüüsida, kuidas said kujutise tarbijad, s.o kolmandad isikud, aru kujutise olemusest ja eesmärgist. Analüüsimisel tuleb arvesse võtta, et lühinime TalTech visuaalne kujutis ei asendanud senist kaubamärki, vaid neid kasutati paralleelselt. Kujutise kasutamise eesmärk oli testida uue lühinime sobivust ja seda avalikkusele tutvustada. Ühtlasi oli TalTech kujutis selle avalikkuse ette toomise perioodil tundmatu ja ei pruukinud seetõttu täita Tallinna

Tehnikaülikooli teenuste eristamise eesmärki, mis on kaubamärgil vastavalt kaubamärgiseaduse §-le 3. Advokaadibüroole teadaolevalt on seni kasutatud TalTech visuaalset kujutist väiksemas mahus kui ülikooli varasemat kaubamärki. Seetõttu on kohane väita, et lühinime visuaalne kujutis ei olnud käsitatav ülikooli kaubamärgina enne 22. jaanuari 2019 nõukogu koosolekut ja selle otsuse jõustumise 6. veebruaril 2019, kui TalTech määrati ametlikult ülikooli uueks kaubamärgiks.

- 4.2.9. Ühtlasi tuleb arvestada, et seisuga 1. märts 2019 on Tallinna Tehnikaülikooli nimele registreeritud või registreerimisel kokku 22 kaubamärki. Seega ei tähistata Tallinna Tehnikaülikooli kaupu ja teenuseid üksnes TSE-s reguleeritud üks kaubamärk, vaid ka arvukalt teisi kaubamärke. Sellest tulenevalt on varasemalt kasutatud ülikooli poolt erinevaid, sealjuures TSE-s või muudes ülikooli dokumentides reguleerimata kaubamärke. Sellest võib järeldada, et ülikooli juhtorganid on pidanud vajalikuks reguleerida TSE-s üksnes ülikooli peamist kaubamärki. Niisiis ei ole uue visuaalse kujutise või uue logo kasutuselevõtmine ülikooli tähistamiseks iseenesest vastuolus ülikooli senise praktikaga. Seejuures oli Advokaadibüroole teadaolevalt üheks ülikooli kaubamärgi muutmise põhjuseks muu hulgas asjaolu, et varasem peamine kaubamärk ei olnud vaatamata ametlikule kasutusele alatest 2000. aastast saanud *de facto* ja ühemõtteliselt valitsevat rolli nii-öelda mitteametlike⁵ kaubamärkide suhtes. Eriti oluline võib selgelt eristuva kaubamärgi olemasolu olla rahvusvahelises suhtluses, et tugevdada ülikooli konkurentsivõimet. Uue kaubamärgi otsingud, sealhulgas ülikooli juhtkonna tasemel, on Advokaadibüroole teadaolevalt toimunud juba alates aastast 2013. Selliseid eesmärke ei saa pidada õigusaktidega vastuolus olevateks.
- 4.2.10. Problemaatiline on kuratooriumi 19. oktoobri 2018 määruse nr 1 § 2 lg 1, mille järgi „[r]ektor korraldab ülikooli uue lühinime TalTech kasutuselevõtmise ülikooli sümboolikas, dokumentidel ja teabekandjatel ühe aasta jooksul määruse jõustumisest.“ Antud juhul on kuratoorium teinud rektorile ülesandeks korraldada aasta jooksul uue lühinime kasutuselevõtmine. Siiski, põhikirja § 9 p 10 järgi kinnitab ülikooli sümboolika nõukogu. Põhikirja § 11 p 14 järgi on rektori pädevuses otsustada muid küsimusi, mille on tema pädevusse andnud kuratoorium või nõukogu. Nõukogu, rääkimata kuratooriumist, ei saa aga põhikirja või mõne muu õigusaktiga nõukogule pandud kohustusi ilma volitusnormita edasi delegeerida rektorile või mõnele teisele isikule. Arvestades et põhikirja § 9 p 10 järgi peab ülikooli sümboolika kinnitama nõukogu, ei ole rektoril võimalik võtta uut lühinime TalTech kasutusele ülikooli sümboolikas ilma nõukogu vastava otsuseta. Määruse nr 1 § 2 lõiget 1 on siiski võimalik tõlgendada ka kooskõllaliselt põhikirja § 9 punktiga 10 viisil, mille järgi valmistab rektor ette vajalikud muudatused nõukogule kinnitamiseks ja lõpliku otsustuse sümboolika muutmise kohta teeb nõukogu.
- 4.2.11. Problemaatiline aspekt ilmneb Advokaadibüroo hinnangul ka seoses kaubamärgi värvitoonide määramisega. Kehtiva TSE § 20 lg 2 sätestab, et kaubamärgi värvitoonid määratakse Pantone Matching System trükivärvikataloogi alusel ülikooli stiiliraamatus. Sama paragrahvi lõige 5 sätestab: „Ülikooli kaubamärgi ja sellega seonduva sümboolika täpsema kasutamise määrab rektor stiiliraamatus, konsulteerides ülikooli liikmeskonnaga ja kuulates ära nõukogu arvamuse, ja vajadusel teistes dokumentides.“ Advokaadibüroole teadaolevalt on nii varasema praktika kui ka praeguse praktika järgi stiiliraamatu kinnitajaks rektor. Samas määratakse kaubamärgi värvitoonid kehtiva TSE regulatsiooni järgi ülikooli stiiliraamatus. Kaubamärgi värvitoonidel võib olla väga suur mõju kaubamärgi üldmuljele ja seega on siinkohal antud rektorile kaubamärgi osas Advokaadibüroo hinnangul liiga lai otsustusõigus. Arvestades et TSE kohaselt peab nii lipul, audoktori lindil, teenetemedalil kui ka dekaani aurahal olema kaubamärk, otsustab rektor läbi stiiliraamatus sätestatava kaubamärgi värvitoonide sisuliselt ülikooli

⁵ Siinkohal kasutatakse sõnastus ei ole õiguslik.

sümboolika üle, mis läheb ülikooli põhikirjaga vastuollu. Kaubamärgi värvitoonid peaks määrama nõukogu kui organ, kes kinnitab ülikooli sümboolika, sealhulgas kaubamärgi.

- 4.2.12. Oluline on tähelepanu pöörata ka asjaolule, et kui lühinime ja kaubamärgi TalTech kasutuse on nõukogu seadustanud, siis värvilahendust, mis on märgitud 30. juuni 2018 kaubamärgi taotlusel, ei ole nõukogu seni kinnitanud. Kuna kaubamärgi värvilahendus mõjutab automaatselt muud sümboolikat, siis ei peaks selle üle otsustamise õigus olema rektoril ainuisikuliselt.
- 4.2.13. Advokaadibüroo hinnangul on võimalik TSE § 20 lõikeid 2 ja 5 tõlgendada ka viisil, mille järgi määrab rektor stiiliraamatus üksnes kaubamärgi ja sellega seonduva sümboolika täpsema kasutamise (lg 5) ja ei määra seega kaubamärgi värvitoone (lg 2). Arvestades et kaubamärgi peab kinnitama nõukogu, on seega TSE § 20 lg 2 järgne värvitoonide määramine stiiliraamatus nõukogu pädevuses. Selline tõlgendus eeldaks, et värvitoonide osas kinnitab stiiliraamatu nõukogu.
- 4.2.14. Kokkuvõttlikult oleks Advokaadibüroo hinnangul vajalik muuta kehtivat TSE regulatsiooni selliselt, et kaubamärgi värvilahenduse üle otsustajaks oleks ülikooli nõukogu. Olukorra lahendamiseks ja täpsustamiseks oleks siinkohal võimalik:
- (a) muuta TSE § 20 lõiget 2 ja sätestada, et kaubamärgi värvitoonid kinnitab nõukogu ehk et neid ei määrata stiiliraamatus;
  - (b) muuta TSE § 20 selliselt, et nimetatud paragrahvis sätestatakse ka kaubamärgi värvitoonid; nii oli lahendatud kaubamärgi värvitoonide küsimus varasema TSE redaktsiooni järgi, mille § 20 lg 3 sätestas: „*Kaubamärgi värvitoonid on määratud Pantone Matching System trükivärvikataloogi alusel. Kaubamärgi üla- ja alaosa joonelemendid on terashallid (Pantone Cool Gray 8 C) ning keskmine osa, nn vöö, on kirsipunane (Pantone 221 C)*“; või
  - (c) muuta TSE § 20 lõiget 2 selliselt, et nimetatud sättes nähakse ette, et stiiliraamatu kinnitab värvitoonide osas nõukogu.

4.3. Tallinna Tehnikaülikooli sümboolika muutmine

- 4.3.1. Advokaadibüroole teadaolevalt on osa ülikooli liikmeskonnast asunud seisukohale, et enne kuratooriumi ja nõukogu asjakohaseid otsuseid kasutusele võetud lühinime ja selle visuaalse kujutisega on muudetud ka ülikooli sümboolikat. Kuna põhikirja § 9 p 10 järgi kinnitab ülikooli sümboolika nõukogu, ollakse seisukohal, et selline tegevus on olnud ülikooli põhikirjaga vastuolus.
- 4.3.2. Ülikooli sümboolika kui sellise sisu on õigusaktidega täpselt määratlemata. Ülikooli sümboolikat reguleerib TSE, mille § 1 näeb ette, et eeskirjaga sätestatakse muu hulgas Tallinna Tehnikaülikooli kaubamärk, ülikooli lipp, tunnuslause „Mente et manu“, rektori ametiraha, dekaani ametiraha, tekkel. Kuna TSE reguleerib muu hulgas ülikooli sümboolikaga seotut, tuleb eelnimetatu lugeda ülikooli sümboolikaks. Täiendavalt võib ülikooli sümboolikaks pidada TSE-s reguleeritud ülikooli teenetemedalit. Arvestades et TSE kinnitatakse nõukogu poolt, tuleb Advokaadibüroo hinnangul järeldada, et nõukogu on pidanud ülikooli sümboolikaks üksnes TSE-s loetletut. Muud ülikooli nimetust või logo kandvad materjalid, nagu kirjalangid, aukirjad või infoviidad, ei ole ülikooli sümboolika, mida peaks kinnitama nõukogu.
- 4.3.3. Advokaadibüroole teadaolevalt ei ole muutunud ülikooli lipp, tunnuslause, rektori ametiraha, dekaani ametiraha, teenetemedal ega tekkel. Ülikooli kaubamärgiga seotut on selgitatud Memorandumis punktis 4.2.

- 4.3.4. Arvestades et TSE-s reguleeritud ülikooli sümboolikat (v.a kaubamärki) ei ole muudetud, ei ole Advokaadibüroo hinnangul toimitud sümboolika osas lühinime ja uue kaubamärgi TalTech avalikkuse ette toomisel õigusvastaselt. Advokaadibüroole teadaolevalt on ülikooli varasema praktika järgi nõukogu reguleerinud üksnes TSE-s sätestatud sümboolikaga seonduvat ja muud võimalikud sümboolika küsimused on seni kuulunud rektori otsustuspädevusse. Selline olukord ei ole Advokaadibüroo hinnangul õigusaktidega vastuolus. Arvestades et ka lühinime avalikkuse ette toomisel on järgitud sellist varasemat praktikat, on käitunud õiguspäraselt.
- 4.3.5. Siiski võiks edaspidi analüüsida, kas oleks mõistlik tuua mõned seni stiiliraamatus reguleeritud ja seega rektori ainupädevusse kuulunud ülikooli sümboolikaga seotud küsimused TSE reguleerimisalasse. Üheks näiteks võiksid olla ülikooli lauallipp ja mastilipp. Advokaadibüroole teadaolevalt tekitas ülikooli liikmeskonnas muu hulgas vastakaid arvamusi TalTech kujutisega mastilipu kasutamine enne vastavate nime ja kujutise kaubamärgina kinnitamist. Mastilipuga seotud küsimused on seni olnud rektori pädevuses. Sellise lipu kasutuselevõtmine iseenesest ei olnud õigusaktidega vastuolus. Samas võiks erinevaid lippe pidada selliseks ülikooli sümboolika küsimuseks, mida võiks edaspidi reguleerida TSE-s nõukogu otsuse alusel.
- 4.3.6. Võttes arvesse, et ülikoolile on registreeritud arvukalt erinevaid kaubamärke, võiks kaaluda õigusselguse tagamiseks edaspidi ka muude ülikooli tähistamiseks olulist tähtsust omavate kaubamärkide või logode TSE-s reguleerimist. Sellisel juhul oleks vajalik regulatsioonis siiski eristada ülikooli esmast⁶ kaubamärki, mis kantakse ka ülikooli sümboolikale, ning teiseseid⁷ märke ja logosid, mida kasutatakse muudel eesmärkidel.
- 4.3.7. Täiendavate sümboolikate reguleerimise üle toomisel stiiliraamatust TSE reguleerimisalasse tuleks eelkõige hinnata, millised seni stiiliraamatus reguleeritud sümboolikad on laialdaselt avalikkusele suunatud või sellise olulise tähtsusega, et nende üle võiks otsustada nõukogu, mitte rektor.
- 4.3.8. Advokaadibüroole teadaolevalt moodustatakse valitseva praktika järgi rektori käskkirja alusel ka sümboolika komisjon. Täpsuse ja õigusselguse mõttes võiks Advokaadibüroo hinnangul olla TSE-s reguleeritud sellise sümboolika komisjoni pädevus ja antud rektorile konkreetne volitus komisjoni moodustamiseks. Sümboolika komisjoni pädevusse võiksid kuuluda eelkõige üksikjuhtumitel konkreetsete lahenduste määramise küsimused. Samuti võiks kaaluda TSE-s sümboolika kasutamisega seotud tehniliste lahenduste otsustamise pädevuse andmist rektori kantselei ülemale.
- 4.3.9. Advokaadibüroo juhib ühtlasi tähelepanu asjaolule, et kuigi TSE § 20 on muudetud ja sätestatud ülikooli uueks kaubamärgiks TalTech, ei ole Advokaadibüroole teadaolevalt faktiliselt muudetud muud ülikooli sümboolikat. Samas, TSE § 21 lg 1 sätestab, et ülikooli lipul on kaubamärk, § 24 lg 2 järgi on dekaani ametirahal kaubamärk ning § 5 lg 3 järgi on ka teenetemedalil kaubamärk. Juhul, kui nimetatud sümboolikat ei muudeta, kandes neile uue kaubamärgi, on vastuolus ülikooli faktiline sümboolika ja TSE-s ette nähtud sümboolika. Võimalik lahendus oleks kas muuta ülikooli füüsilist sümboolikat või muuta TSE sätteid selliselt, et võtta eelnimetatud sätetest välja viited ülikooli kaubamärgile.

---

⁶ Siinkohal kasutatav sõnastus ei ole õiguslik.

⁷ Siinkohal kasutatav sõnastus ei ole õiguslik.

Memorandum on antud üksnes ülalnimetatud adressaadile. Faktiliste asjaolude osas oleme tuginenud meile esitatud informatsioonile ja dokumentidele. Memorandum on ettevalmistatud Memorandumi kuupäeval Eestis kehtiva õiguse ja kohtupraktika alusel. Me ei esita seisukohti mistahes seaduse, muu õigusakti või kohtulahendi kohta, mis jõustub pärast käesoleva Memorandumi kuupäeva. Meil ei ole kohustust Memorandumit täiendada või muuta, kui kehtiv õigus muutub seadusandja tegevuse või kohtulahendite tulemusel või muul viisil pärast käesoleva Memorandumi kuupäeva.